

सादारण आपत्ती खातीर कितें करचें आनी कितें करचें न्हय

KONKANI

nidm

लवचीक भारत : आपत्ती मुक्त भारत

राष्ट्रीय आपत्ती वेवस्थापन संस्था

(गृह मंत्रालय, भारत सरकार)

प्लॉट क्रमांक 15, ब्लॉक बी, पॉकेट 3, सेक्टर 29, रोहिणी, दिल्ली

110042 तेल क्र. : 011-20873412 Web1site: <https://nidm.gov.in>

भारताची वल्लरबिलिटी प्रोफायल

भारत आपल्या खाशेल्या भू-हवामान आनी समाजीक अर्थीक परिस्थितीक लागून व्हड प्रमाणांत सैमीक, तशेंच मनशान तयार केल्ल्या आपत्तीक लागून वेगवेगळ्या प्रमाणांत वल्लरबल जाला. देशांतल्या 35 राज्यां आनी केंद्रशासीत प्रदेशांतलीं 27 राज्यां आपत्ती प्रवण आसात. सुमार 58.6 टक्के भूंयखंडांत मध्यम ते खूब चड तीव्रतेचे भूंयकांप जावपाची शक्यताय आसा; 40 दशलक्ष हॅक्टर (12 टक्के जमीन) हुंवार आनी न्हंयेंची धूप जावपाची शक्यताय आसा; 7,516 किमी लांबायेचे दर्यादेगेवेलें सुमार 5,700 किमी. चक्रीवादळ आनी त्सुनामी येवपाची शक्यताय आसा; लागवड करपा सारको 68 टक्के वाठारांत दुष्काळ पडपाची शक्यताय आसा आनी दोंगराळ वाठारांनी भूस्खलन आनी हिमस्खलनाचो धोको आसा.

भारताचें हॅझार्ड प्रोफायल

संवसारांतल्या सगळ्यांत चड आपत्ती प्रवण आशिल्ल्या धा देशांमदलो भारत एक आसा. कितल्याशाच घटकांक लागून देशांत आपत्ती येवपाची शक्यताय आसा; सैमीक आनी मनीस प्रेरीत अशे दोनूय प्रकार, तांतूंत प्रतिकूल भू-हवामान परिस्थिती, स्थलाकृतिक खाशेलपणां, पर्यावरणीय उणाव, लोकसंख्या वाड, शारीकरण, अशास्त्रीय उदरगत पद्दत आदी. देशांतले चार वेगळे प्रदेश म्हळ्यार हिमालय वाठार, जलोढ मळां, द्वीपकल्पाचो दोंगराळ वाठार आनी दर्यादेगेवेलो वाठार हांच्यो आपल्यो खाशेल्यो समस्या आसात.

- हिमालयाच्या वाठारांत परत परत भूंयकांपीय हालचाली जावपाची शक्यताय आसा. हिमालयांतल्यान व्हांवपी वेगवेगळ्या मुखेल न्हंय वेवस्था आनी तांणी व्हड प्रमाणांत सकयल हाडिल्ल्या गाळाक लागून ह्या वाठारांत न्हंयेच्या प्रवाहांतल्या गाळाचो संसर्ग जाता, ताका लागून परत परत हुंवार येता.
- देशांतल्या अस्तंत वाठारांनी दुष्काळाच्या परिस्थितीचो बरोच फटको बसता. दर्यावेयल्या तापमानांत आनी दाबाच्या ढालांत असामान्य बदल जाल्ल्यान दर्यादेगेवेल्या वाठारांनी चक्रीवादळां येतात. म्हासागराच्या मळार जावपी भू-विवर्तनिक हालचालींक लागून दर्यादेगेवेल्या वाठारांतूय त्सुनामी आपत्ती येवपाची शक्यताय आसा. विस्तारीत दर्यादेग आशिल्ल्या भारतांत वर्साक सरासरी पांच ते स उश्ण कटिबंधीय चक्रीवादळां येतात, अरबी दर्या आनी बंगालच्या उपसागरांतल्यान.
- लोकसंख्येचो वाडटो दबाव, इबाडपी पर्यावरणीय परिस्थिती, रानां कापप, अशास्त्रीय उदरगत, चड चरपा परस सदोश शेतकी पद्दत, नियोजीत नागरीकरण आदी वेगवेगळ्या मनशाक लागून जावपी कार्यावळींकूय देशांत आपत्तींच्या वारंवारतेंत गती आनीक वाड जावपाक जापसालदार आसा.

भारतांतली आपत्ती वेवस्थापन चौकट

भारतांत आपत्ती वेवस्थापनाची संस्थात्मक रचणूक सद्या संक्रमणाचे स्थितींत आसा. आपत्ती वेवस्थापन कायदो, 2005 चालीक लायल्या उपरांत नवो सेटअप विकसीत जायत आसा; जाल्यार आदली रचणूकय कार्यरत आसा. केंद्रांत राष्ट्रीय आपत्ती वेवस्थापन प्राधिकरणाची थापणूक केल्या आनी राज्य पांवड्यार राज्य आपत्ती वेवस्थापन प्राधिकरण आनी जिल्लो पांवड्यार जिल्लो प्राधिकरण हळूहळू औपचारीक करतले.

आपत्ती वेवस्थापन कायदो, 2005

भारतांत आपत्ती वेवस्थापनाची अंमलबजावणी करपा खातीर आनी ताचेर देखरेख दवरपा खातीर हो कायदो संस्थात्मक यंत्रणा दिता. तशेंच आपत्ती आळाबंदा हाडपा खातीर आनी कमी करपा खातीर आनी खंयच्याय आपत्ती परिस्थितीक ताकतिकेन प्रतिसाद दिवपा खातीर सरकाराच्या वेगवेगळ्या फांट्यां कडल्यान धोरणांची अंमलबजावणी करपाची खात्री करता.

आपत्ती वेवस्थापनाचेर राष्ट्रीय धोरण (2009)

राष्ट्रीय आपत्ती वेवस्थापन धोरणाचीं मुखेल खाशेलपणां अशीं:

- आपत्ती वेवस्थापना खातीर प्रतिबंध, शमन आनी तयारी खातीर सर्वांगीण आनी सक्रीय दृष्टीकोन आपणायतले.
- केंद्र/राज्य सरकाराचें दरेक मंत्रालय/खातें असुरक्षितताय उणी करप आनी तयारी करपी विशिश्ट येवजण्यो/प्रकल्पां खातीर येवजणे खाला योग्य प्रमाणांत निधी वेगळो करतलो.
- जंय प्रकल्पांचो शेलफ आसा, थंय शमन संबोधीत प्रकल्पांक प्राधान्य दितले. चालू आशिल्ल्या येवजण्यो/कार्यावळींनी शमन उपाय तयार करतले.
- धोक्याची शक्यताय आशिल्ल्या वाठारांतल्या दरेक प्रकल्पांत संदर्भाची गरजेची संज्ञा म्हूण शमन आसतलें. प्रकल्प अहवालांत असुरक्षितताय उणी करपाचेर उपाय कसो येता हाचें निवेदन आसतलें.
- आपत्ती प्रतिबंध/असुरक्षित उणाव करपा खातीर राष्ट्रीय यत्नांत कॉर्पोरेट क्षेत्र, बिगर सरकारी संस्था आनी प्रसार माध्यमां कडेन लागींचो संवाद जातलो.
- संस्थात्मक रचणूक/योग्य कमांड साखळी तयार करतले आनी समन्वय आनी बेगीन प्रतिसाद मेळटलो हाची खात्री करपा खातीर वेगवेगळ्या पांवड्यार आपत्ती वेवस्थापकांक योग्य प्रशिक्षण दितले.
- क्षमता वाडोवपाच्या उपायां खातीर सगल्या पांवड्यार नियोजन आनी तयारी करपाची संस्कृताय रुजोवपाची आसा.
- विशिश्ट आपत्ती हाताळपा खातीर राज्य आनी जिल्लो पांवड्यार तशेंच संबंदीत केंद्र सरकाराच्या खात्यां वरवीं मानक संचालन प्रक्रिया आनी आपत्ती वेवस्थापन आराखडो थारायतले.
- बांदकाम डिझायन संबंदीत भारतीय मानकांत थारायिल्ल्या गरजां प्रमाण आसपाक जाय.
- भूकंपीय वाठारांतल्या सगल्या लायफलायन इमारतींचें III, IV आनी V म्हळ्यार – हॉस्पिटलां, रेल्वे स्टेशन, विमानतळ/विमानतळ नियंत्रण टॉवर, उजो पालोवपी केंद्राच्यो इमारती, बस स्टॅण्ड, मुखेल प्रशासकीय केंद्राचें मुख्यांकन करपाची आनी गरज पडल्यार रेट्रो-फिट करपाची गरज आसतली.
- सगल्या राज्यांतल्या सध्याच्या मजत संहितेंत सुदारणा करून तांकां आपत्ती वेवस्थापन संहिता/मॅन्युअलांत विकसीत करपा खातीर नियोजन प्रक्रियेक संस्थात्मक करपा खातीर आनी तयारी करपा कडेन खासा लक्ष दितले.
- शाश्वत आपत्ती धोको उणो करपा खातीर गरजेचो म्हूण समाजीक सहभाग आनी जागृताय निर्मिती, खास करून लोकसंख्या आनी बायलेच्या असुरक्षित घटकांचेर भर दिला.

भूकंप

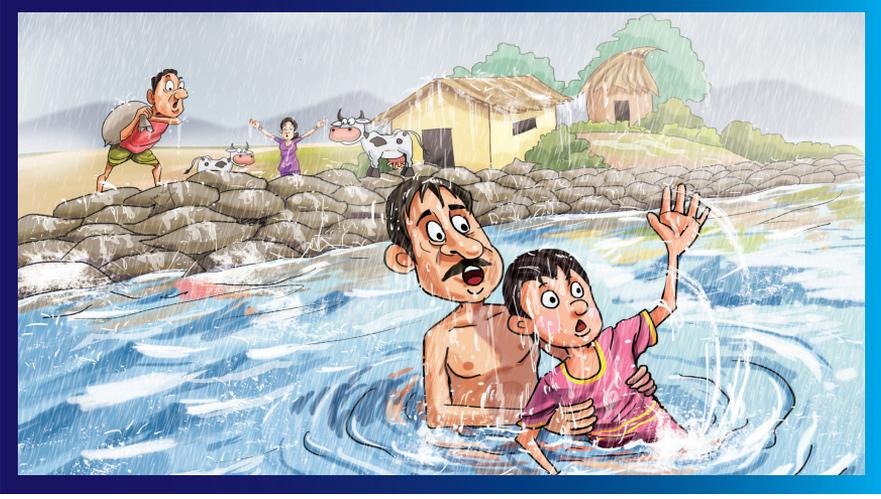
पयलीं आनी त्या वेळार

- शक्य आसल्यार वेवसायीक स्ट्रक्चरल अभियंत्याच्या सल्ल्यान भबकंप प्रतिरोधक जावपा खातीर नवी इमारती बांदप.
- कुटूंबा सयत आपत्ती आराखडो तयार करप
पिवपाच्या उदकाची फावो ती पुरवण, सुक्या खाणां-जेवणाच्यो वस्तू, मुळाव्यो वखदांचो सांठो, सॅनिटरी पॅड, भुरग्यांक खावपाचे जिनस आदी सयत उण्यांत उणे तीन दीस तुमकां स्वयंपूर्ण करपी
  - आपत्कालीन किट तयार करप.
कांय सुरक्षीत कुटूंबा मेळपाची सुवात सोदून काडप; तुमकां सहज पावपाक मेळटा अशीं सोदून
  - काडपाक सोपी, उक्तीं आनी सुगम्य थळां निवडात.
- शालेय भुरग्यां खातीर नेमान मॉक ड्रिल घेवप.
- पडपी वस्तूंक अतिरिक्त फिक्सिंग दिवपाक जाय जाका लागून तीं थरथरतना पडचीं न्हय आनी लुकसाण जावचें न्हय.
- भूकंपा वेळार शांत रावप; भितर आसल्यार भितर रावचें. ड्रॉप, कव्हर आनी होल्ड! फर्निचर खाला ड्रॉप करप. माथ्याचो आनी वयल्या आंगाचो चडांत चड भाग आपणाक जाय तितलो झाकून दवरचो. आयदनां आनी खिडक्यां पसून पयस रावचें. थरथरतना इमारतींतल्यान भायर सरचें न्हय. लिफ्टाचो वापर करचो न्हय.
- भायर आसल्यार, सगळ्या बांदावळीपसून पयस आशिल्ल्या उक्त्या वाठारांत वचचें, खास करून इमारत, पूल, झाडां आनी ओव्हरहेड वीज वाहिन्यो.

उपरांत

- सादूर रावन वचात, आनी अस्थिर वस्तू आनी तुमच्या वयर आनी भोंवतणचे हेर धोके तपासून पळयात.
- दुखापती खातीर स्वताक तपासून पळयात. गरजेवंतांक मजत करची.
- सगळीं वीज जोडणी चालू करचे पयलीं घर/कार्यालयांतलीं सगळीं वीज जोडणी तपासात.
- बीअवेर: शॉर्ट सर्किट जावपाची शक्यताय आसा.
- लुकसाण जाल्ल्या इमारतीं पसून पयस रावचें.
- आपटरशाकांचो अदमास घेयात, खास करून जर थरथरप दोन मिनटां परस चड काळ उरलें जाल्यार.

हुंवार

पयलीं आनी त्या वेळार

- तुमच्या कुटुंबांतल्या सगल्या वांगड्यांक लागींच्या निवाऱ्या/उबारिल्ल्या निवाऱ्यात वा नेमिल्ल्या (सोदून काडिल्ल्या) हुंवार निवारा कडेन वचपाचो सुरक्षीत मार्ग खबर आसूंक जाय.
- शिटकावणी आनी सल्लो घेवपा खातीर तुमच्या थळाव्या रेडिओ/टीव्हीचेर ट्यून करात.
- मुळावीं वखदां आनी सॅनिटरी पॅड, भुरग्यांक खावपाचे जिनस, म्हत्वाचीं कागदपत्रां आदी सयत आपत्कालीन किट तयार दवरचें.
- सुकें जेवण, पिवपाचें उदक, कपडे तयार दवरप.
- चड करून गरम उदक पियेवचें. जेवण झाकून दवरचें, जड जेवण घेवचें न्हय.
- दारां आनी वण्टी भोंवतणी प्रवेश बिंदू सील करपा खातीर रेंवेच्या पिशव्यांचो वापर करचो. तशेंच उदक इतले उंचायेर वचपाची शक्यताय आसल्यार खिडक्यो सील करप.
- भुरगीं आनी गुरवार बायलेक रिकामे पोट उरपाक दिवचें न्हय.
- हुंवारा उपरांतच्या काळांत सामान्य आशिल्ल्यान जिवाणी चावतता हांची जतनाय घेवची.

उपरांत

- तुमच्या आपत्कालीन किटा वांगडा घेवपा खातीर गरम कपडे, गरजेचीं वखदां, मोलादीक वस्तू, वैयक्तीक कागदपत्रां आदी वॉटरप्रूफ बॅगांत पॅक करात.
- उंचायेच्या माळ्यार वचप, तुमचे कपडे आनी मोलादीक वस्तू ओले जावचे न्हय म्हूण खातींचेर, मेजांचेर दवरप.
- मुखेल वीज पुरवण बंद करप. हुंवाराच्या उदकांत आशिल्लीं विजेचीं उपकरणां वापरूं नाकात.
- अनवळखी खोलायेच्या आनी प्रवाहाच्या उदकांत वचचें न्हय.

चक्रीवादळ

पयलीं आनी त्या वेळार

- रेडिओ वा टीव्हीचेर हवामानाचे अहवाल आयकुचे.
- तुमच्या वाठारांत सुरक्षीत आलाशिरो सोदून काडात.
- तुमची आपत्कालीन किट मुळाव्या अन्न पुरवण, वखदां, टॉर्च आनी बॅटरी आदी कडेन दवरात.
- रेट्रोफिटिंग आनी दुरुस्ती वरवीं चक्रीवादळाच्या हंगामा पयलीं दारां, खिडक्यो, छप्पर आनी वण्टी बळकट करपाक जाय. फावो तें अन्नधान्य आनी उदक सुरक्षीत सुवातांनी सांठोवन दवरप.
- वीज खंडीत जाल्यार फ्लॅशलायट, मेणवाती, मॅची दवरात.
- दर्यादेगेर धांव घेवची न्हय.
- चक्रीवादळ सोंपलें असो सल्लो दिता म्हणसर घरा भितर रावचें.
- झाडां लागीं वा पूल आदी जड बांदकामां लागीं आलाशिरो घेवचो न्हय.
- दरेक भुरग्याचें नांव, पत्तो आनी संपर्क क्रमांक एका कागदाचेर बरोवन भुरग्याच्या खिशांत दवरचो.
- तुमी भायर आसल्यार उडपी वस्तू, झाडां पडप, कोसळपाक शकता अश्यो इमारती, वीज वाहिन्यो इबाडपाच्या धोक्याची जाणीव दवरात.
- तुमी गाडयेंत आसल्यार, चक्रीवादळ वा उटंगाराच्या वाऱ्याक भायर व्हरपाचो यत्न करचो न्हय: जर तो मार्ग बदललो जाल्यार तुमकां तुमच्या गाडयेंत उबारपाचो धोको आसतलो. चड करून सुरक्षीत सुवातेर थांबून गाडयेंत रावचें.
- भायर काडपा खातीर स्वता खातीर आनी समाजा खातीर मॉक ड्रिल घेयात.

उपरांत

- वारें सोंपल्या उपरांत, आपलो आलाशिरो सोडचे पयलीं उण्यांत उणें देड वरां वाट पळयात.
- तो सुरक्षीत आसा असो अधिकृतपणान सल्लो दिता म्हणसर भायर वचचें न्हय. भायर काडल्यार परत वचपाचो सल्लो दिता म्हणसर वाट पळयात.
- जो मेरेन वीज बिंदू तपासले ना तो मेरेन वापरू नकात.
- तुमच्या घरा वचपा खातीर मान्य केल्ल्या मार्गाचो वापर करात. धांवपळ करची न्हय.

उजो

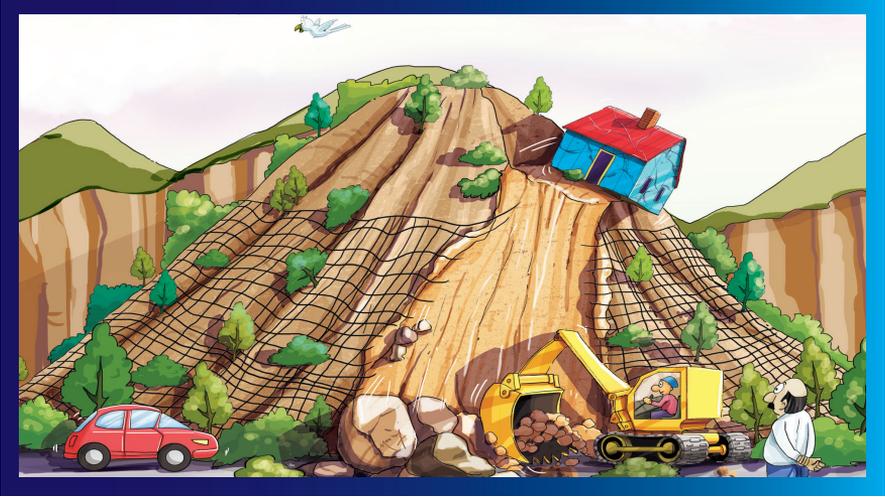
करपाचें

- तुमच्या वाठारांतल्या उज्याचें ऑडिट करून घेवप; सैल वीज जोडणी तपासप; सैल विजेच्या तारवांलागीं ज्वलनशील पदार्थ सांठोवन दवरूंक जायना.
- उजो लागलो जाल्यार 101 डायल करचो.
- भितर फसले जाल्यार बसात /जमनीर न्हीदात, कुडींत धुंवराचो प्रवेश आडावप; भायर सरपाचो सोद; ओल्या कपड्यांतल्यान स्वास घेवप; उण्यांत उणे दोन पळोवपाचे मार्ग शिकोवप आनी ते आडमेळीं पसून मुक्त आसात हाची खात्री करप.
- शांत रावचें, सगळीं विजेचीं उपकरणां अनप्लग करचीं. भायर सरल्या उपरांत सुरक्षीत सुवातेर रावात.
- उदकाच्यो बादल्यो आनी ब्लॅकेट तयार दवरप. उजो पालोवपी यंत्रां तयार दवरून नेमान तीं परत भरतात.
- कपड्याक उजो लागलो जाल्यार स्टॉप, ड्रॉप आनी रोल. नेमान कवायती करप.
- अनियंत्रित उजो लागलो जाल्यार पिडेस्ताक ब्लॅकेटांत गुठलावन, उजो बंद जाता म्हणसर दवरात.

करप ना

- गर्दी आशिल्ल्या जाग्यार, अरुंद गल्लींनी वा घरा भितर फटाके लावचे न्हय.
- अतिरिक्त ध्वनी परिणामा खातीर टिनाचे डबे वा काचेच्या बाटल्यांनी फटाके धांपनाकात.
- लांब सैल कपडे टाळात, कारण तेका उजो लागपाक वेगान आसतात.
- पेटयल्ल्या सिगारेटीच्या तोंकांचो बेफिकीरपणान विलो लावचो न्हय.
- जळिल्ले कपडे काडूं नाकात (सोंपेपणान बंद जायना जाल्यार).
- जळिल्ल्या जाग्यार ड्रेसिंग करचें न्हय.

लेन्डस्लायड

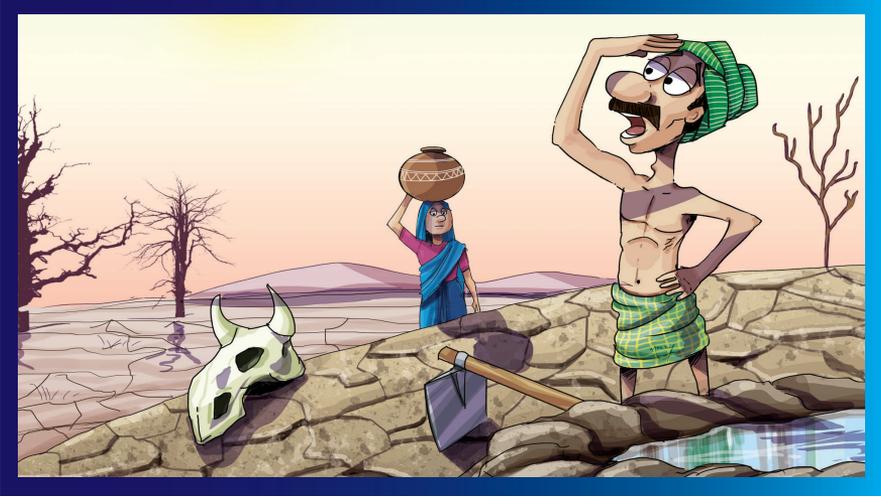
पयलीं आनी त्या वेळार

- खडबडीत देवती लागीं, दोंगराळ देगां लागीं, गटार मार्गा लागीं वा सैमीक धूप दर्यांत घरां बांदप टाळचें.
- भोंवतणच्या जमनीची वळख करून घेवची. मोडतोड व्हांवपी वाठार टाळचें.
- चिखलाच्या प्रवाहाच्या वाठारांनी इमारतीं भोंवतणचो प्रवाह निर्देशीत करपा खातीर वाहिनी बांदप.
- सतर्क आनी जागृत रावचें. शांत रावप आनी भियेवचें न्हय. एकठांय रावप.
- लागींच्या तहसील/जिल्लो मुख्यालयाक कळोवप
- मातयेची इबाड जावची न्हय म्हूण झाडां लावप आनी दोंगुल्ल्यांचेर जाळी घालप.
- झाडा फुटप वा खडपां एकठांय मारप अशे हालपी मोडतोड दाखोवपी असामान्य आवाज आयकून घेयात.
- भूस्खलन वा मोडतोड व्हांवपाच्या मार्गा पसून जाता तितले बेगीन पयस वचप.
- न्हंयेचे देगण आनी सखल वाठार टाळचे.
- तुमी खंयच्याय झऱ्या लागीं वा वाहिनी लागीं आसल्यार, उदकाचो प्रवाह अचकीत वाडल्यार वा उणो जायत जाल्यार सतर्क रावचें आनी उदक निवळ सावन चिखलांत बदलता काय ना तें लक्षांत घेयात. लागींच चिखल पडप/भूस्खलन जाल्ल्याचें हें लक्षण.
- सामान्य परिस्थिती उपरांत जागो/वाठार परतून सुरू करप.

उपरांत

- तुमकां भायर काडपाक सांगलां जाल्यार थारायिल्ल्या भौशीक आलाशिऱ्यांत वचात.
- स्लायड वाठारा पसून पयस रावचें कारण अतिरिक्त स्लायडांचो धोको आसूं येता.
- थेट स्लायड वाठारांत प्रवेश करिनासतना, स्लायडा लागसार जखमी आनी अडकिल्ल्या व्यक्तींची तपासणी करात. उजो पालोवपी दळाक तांच्या सुवातेर थेट पावयतात.
- गंभीर धोक्याचे स्थितींत आसले बगर जखमी जाल्ल्या मनशाक प्रथमोपचार करिनासतना हालोवचो न्हय.
- न्हंयो, झरे, कुपां आदींचें द्रुशीत उदक पियेवचें न्हय.

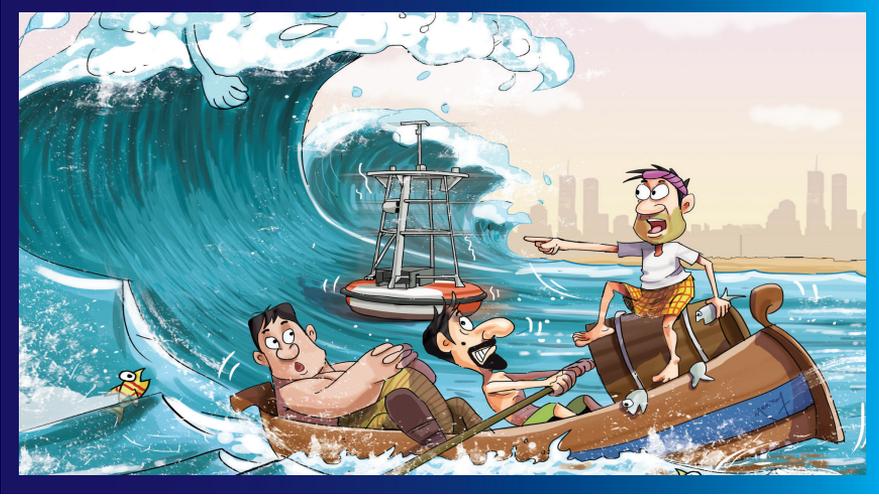
दुश्काळ

पयलीं आनी त्या वेळार

- उदक केन्नाच वाया घालूं नाकात, ताचो उपेग तुमच्या भितरल्या झाडांक वा बागेक उदक दिवपाक करचो.
- वॉशर बदलून गळपी नळ दुरुस्त करप.
- गळपी सगळें प्लंबिंग तपासात आनी ताची दुरुस्ती करून घेयात.
- चड उर्जा आनी उदक कार्यक्षम आशिल्लीं उपकरणां निवडात.
- दुष्काळ सहन करपी गवत, झोंपां आनी झाडां (उण्या उदकाचेर फुलपी वनस्पत) रोवप.
- दरेक वापरा खातीर चडांत चड उदक कार्यक्षम आशिल्लीं शिंपणावळ उपकरणां बसोवप, जशें की सूक्ष्म आनी ठिबक शिंपणावळ.
- जंय प्रॅक्टिकल आसा थंय पावसाचें उदक एकठांय करपाचो विचार करात.
- शौचालयात विनाकारण फ्लश करप टाळचें.
- शक्य आसा थंय सुकें रेशन सांठोवन दवरचें.
- दुश्काळाचे परिस्थितीक तोंड दिवपा खातीर जमीन वापराच्या नियोजनाचेर भर दिवप.

सुनामी

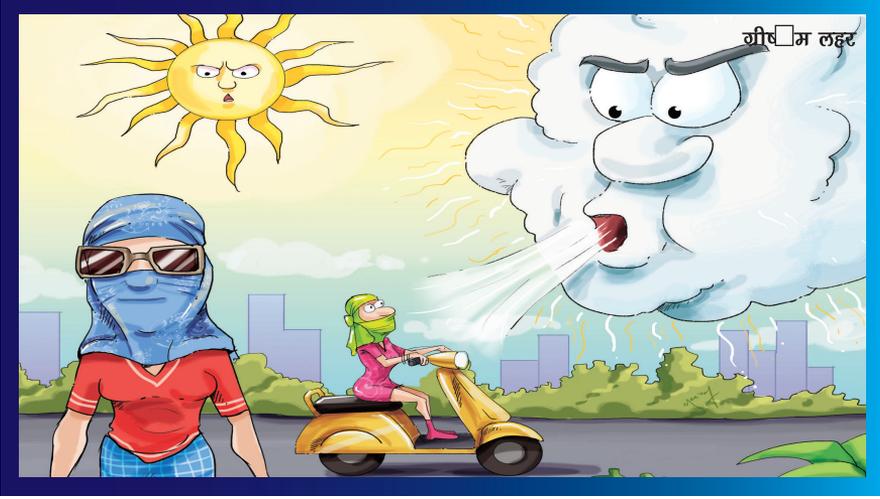
पयलीं आनी त्या वेळार

- तुमचें घर धोक्याच्या वाठारांत आसा काय ना तें सोदून काडात.
- दर्यादेगेर रावपी लोकांनी भूंयकांप वा बळिश्ट भूंय शिटकावणी संकेत मानपाक जाय.
- “सुनामी वॉच” “सुनामीची शिटकावणी” जाल्यार, तुमचें घर भायर काडपाची तयारी करात.
- सुनामी दर्यादेगे लागीं पावतकच ल्हारां मंद जातात आनी उंचाय वाडटा.
- उंचायिल्ल्या प्लॅटफॉर्माचेर चडपाचो यत्न करात वा खंयच्याय घराच्या वा इमारतीच्या सगळ्यांत उंचेल्या माळ्यार चडपाचो यत्न करात जो तुमकां दिसतलो.
- स्थलांतर येवजण आनी भायर काडपा खातीर सुरक्षीत मार्ग तयार करात. दर्यादेगे पसून पयस रावप.
- दर्यादेगेवेल्या उदकाच्या पातळेंत अचकीत बदल जावप अशीं शिटकावणी दिवपी चित्रां कडेन वळख करून घेयात.
- सुनामीक लागून चड करून खर हुंवार येता; तुमी तोंड दिवपाक तयार आसात हाची जतनाय घेयात.
- तुमची गाडी इंधनान भरिल्ली दवरची जाका लागून तुमकां बेगीन सुरक्षीतपणान गाडी चलोवंक मेळटली.

उपरांत

- ताजी आपत्कालीन म्हायती खातीर बॅटरीचेर चलपी रेडियोचेर संपर्क सादचो.
- जखमी आनी आडकून पडिल्ल्या लोकांक मजत करची. प्रथमोपचाराची तजवीज करप.
- जो मेरेन अधिकारी परतून येवप सुरक्षीत आसा अशें सांगना तो मेरेन हुंवार आनी लुकसाण जाल्ल्या वाठारां पसून पयस रावचें.
- सादूर रावन आपल्या घरांत प्रवेश करचो.
- लुकसाण जाल्ल्या घरांनी प्रवेश करतना टॉर्च वापरचो. विजेच्या शॉर्ट सर्किट आनी लायव्ह वायरांची तपासणी करात.
- अन्न पुरवण तपासप आनी पिवपाच्या उदकाची चांचणी करप

उश्णतायेचें ल्हार

पयलीं

- भायर परत उश्णताय परावर्तीत करपा खातीर ऍल्युमिनियम फॉयल कव्हर्ड पुठ्ठा सारके तात्पुरते विंडो रिफ्लेक्टर बसोवप. हाका लागून कुडी सुखद दवरपाक मजत जातली.
- थळाव्या हवामानाचो अदमास आयकून घेयात आनी तापमानांत जावपी बदलां विशीं जागृत रावचें.
- तुमच्या शेजारच्या जांकां जाण्टे, तरणाटे, दुयेंत वा चड वजन आसा तांकां जाणून घेयात. तांकां मजतीची गरज पडूं येता.
- उश्णताये कडेन संबंदीत आपत्कालीन परिस्थितीचेर कशे तरेन उपचार करचे हें शिकपा खातीर प्राथमिक उपचाराचें प्रशिक्षण घेयात.
- सावळे खातीर झाडां लायतात.

ह्या वेळार

- भुरग्यांक वा पाळीव प्राण्यांक बंद वाहनांत वा थेट सूर्यप्रकाशा खाला चड वेळ एकलो सोडचो न्हय.
- जाता तितले घरा भितर रावचें.
- बरें संतुलित, हळडुवें आनी नेमान जेवण खावचें.
- भरपूर उदक पियेवचें; तान लागूंक नासली तरी. स्वताक हायड्रेटेड दवरचें.
- अपस्मार, काळजां, मूत्रपिंड वा यकृताचे दुयेंस आशिल्ले व्यक्ती; द्रव- प्रतिबंधीत आहाराचेर; वा द्रव धारण करपाची समस्या आसल्यार द्रव सेवन वाडोवचे पयलीं दोतोराचो सल्लो घेवचो.
- टोपी वा कपडो घालून मुखामळ आनी माथ्याचें रक्षण करचें.

थंड ल्हारा

पयलीं आनी त्या वेळार

- कुटुंबांतल्या वांगड्यां खातीर मुळावी आनी विशिश्ट वखदां आनी फावो ते उश्ण कपडे आशिल्ली आपत्कालीन किट तयार दवरात.
- कुडी गोठपा वयर दवरपा खातीर रातभर सोडपाक मेळपी उण्या वॅटेज इलेक्ट्रीक हीटर विकतें घेयात.
- वेळावेळार गंभीर म्हायती खातीर थळावें रेडिओ स्टेशन आयकुचें.
- घरा भितर रावप; चड थंडी वेळार प्रवास उणो करप.
- स्वताक जाता तितलें सुकें दवरचें.
- बोटां, कानाचे लोब आनी नाकाच्या तोंकाक लागून भावना उणी जावप आनी धवो/फिकट दिसप अशीं हिमदंशाचीं लक्षणां पळयात.
- विखारी धुकें तयार जावचें न्हय म्हूण केरोसीन हीटर वा कोळसो ओव्हन करतना योग्य वायुवीजन दवरचें.
- नेमान गरम पेयां घेवचीं.

उपरांत

- चड थंडेच्या काळांत तुमच्या घराची वीज पुरवण वा उश्णताय उणी जाल्यार थारायिल्ल्या भौशीक निवान्यांत वचात.
- कितल्याशाच थरांनी उश्ण कपडे घालून हिमदंश आनी हायपोथर्मिया पसून स्वताक राखप चालूच दवरचें.
- तूं हिमस्खलनाच्या वाठारांत रावता आनी हिमस्खलनाची शिटकावणी दिल्या जाल्यार, भायर काडपाक सांगिल्ले बगर भितर रावचें

थंड हवामानाची कार किट

- (फावडे, ब्लॅकेट, कोट, टॉर्च, बॅटरी, उच्च उर्जेचें अन्न, उदक, हेर गरजेच्यो वस्तू).

म्हामारी

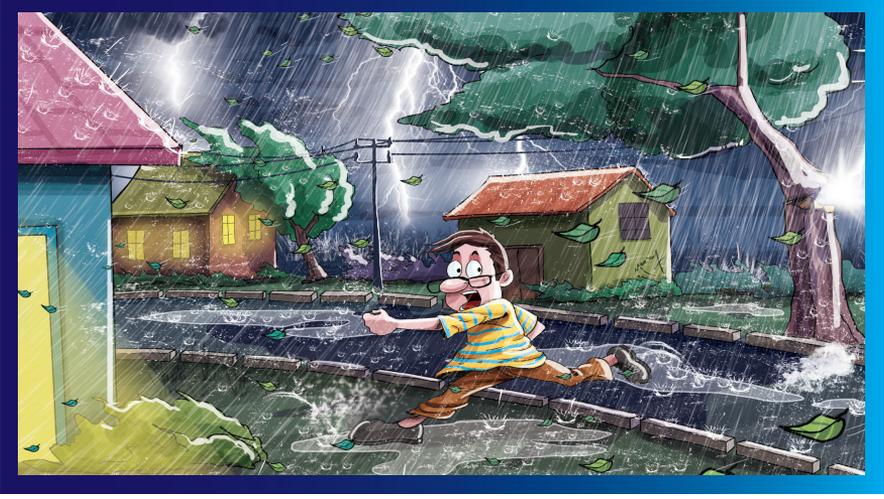
पयलीं आनी त्या वेळार

- पिवपाचें उदक आनी अन्न कांय दीस तिगपा खातीर सांठोवन दवरप. दूशीत जावचें न्हय म्हूण उकडिल्ल्या वा गाळिल्ल्या उदकाचो वापर करचो.
- वेदना निवारक, पोटांतले उपाय, खोंकली आनी थंड वखदां, जोर, इलेक्ट्रोलायट आशिल्ले द्रवपदार्थ आनी जीवनसत्वां, सॅनिटरी पॅड, भुरग्यांक खावपाचे जिनस आदी सारकिल्या विनाविहित मुळाव्या वखदांचो सांठो दवरचो.
- आपत्कालीन प्रतिसाद तयार करपाक आनी आदार करपाक थळाव्या गटां वांगडा स्वयंसेवक, शक्य आसल्यार.
- भोंवतणचो वाठार नितळ दवरचो आनी शेजारच्या वाठारांत उदक साचून उरपाक दिवचें न्हय.

उपरांत

- दुयेंत आशिल्ल्या लोकां कडेन लागींचो संपर्क टाळचो. शक्य आसल्यार दुयेंत आसतना घराच रावचें. वापरपा सारक्यो वस्तू वांटून घेवचे न्हय. दुसऱ्यांक तुमचें दुयेंस जावचें न्हय म्हूण आपूण मजत करतलो.
- दुयेंत आसल्यार तांकां संसर्ग जावचे पसून राखण मेळची म्हूण हेरां पसून अंतर दवरचें.
- खोंकली मारतना वा शिंकतना तोंड आनी नाक टिश्यून धांपचें.
- हात धुवप (शक्य आसल्यार साबणान) जायते फावट जंतूंपसून राखण करपाक मजत जातली.
- जंतूंचो प्रसार जावचो न्हय म्हूण दोळे, नाक वा तोंडाक हात लावप टाळचें.

गडगड आनी वीज

पयलीं आनी त्या वेळार

- गडगडाटाचो आवाज आयकल्यार वीज पडपाच्या लागीं पावूं येता.
- अद्ययावत आनी शिटकावणी सुचोवण्यो आनी सल्लो दिवपा खातीर थळाव्या माध्यमांचेर नदर दवर.
- आपत्कालीन परिस्थिती खातीर म्हत्वाचीं वखदां आनी हेर मुळाव्यो सुविधा आशिल्लो आपत्कालीन किट तयार दवरात.
- वादळ येवचे पयलीं सगळीं इलॅक्ट्रॉनिक उपकरणां अनप्लग करात. अपडेटा खातीर तुमची बॅटरी चलयल्लो रेडिओ वापरात.
- विजेचीं उपकरणां वा दोरयांचो संपर्क टाळचो. उपयुक्तताय ओळीं पसून पयस रावचें.
- काँक्रीटाच्या माळ्यांचेर पडून रावचें न्हय आनी काँक्रीटाच्या वण्टींचेर तेंकून रावचें न्हय.
- झाडा सकयल आलाशिरो घेवचो न्हय. ते विजेचे वाहक आसात.
- धातूच्या नळ्यांचेर वीज प्रवास करूंक शकता म्हूण न्हावप टाळचें आनी व्हांवत्या उदका पसून पयस रावचें.
- शक्य आसा ते प्रमाण सकयल्या वाठारांत आलाशिरो सोदून काडचो. अचकीत हुंवार येवपाची जाणीव दवरची.
- बोटिंग वा पोहल्यार बेगीन सुरक्षीत जमनी/निवारा कडेन पावचें.
- वादळाच्या वेळार, मदत येतकच वा स्ट्रॉम सोंपतकच तुमच्या वाहनांत रावचें.

उपरांत

- अद्ययावत म्हायती खातीर थळावे रेडिओ आनी दूरचित्रवाणी आयकात.
- ज्या लोकांक खाशेली मजत जाय पडूं येता, जशे की अर्भक, भुरगीं आनी जाण्टे हांकां मजत करप.
- बुडिल्ल्या वीज वाहिन्यां पसून पयस रावन ताची ताकतिकेन म्हायती दिवची.
- शक्य आसल्यार वीज पडिल्ल्या मनशाक प्रथमोपचार दिवचो, लागींच्या हॉस्पिटलांत व्हरचो.
- याद दवरात, वीज पडिल्ल्या मनशाक विजेचो चार्ज नासता आनी ताका सुरक्षीतपणान हाताळपाक मेळटा.
- वीज पडिल्ल्यांचेर दुखापतीचे चित्र सोदून काडात आनी ते प्रमाण उपचार करात.

फॉरेस्ट फायर

सुरक्षीततायेच्यो सुचोवण्यो

- दाट वनस्पतीलागीं धुम्रपान करचें न्हय, सुक्या वनस्पती वाठारांनी लायटीची सिगरेट/बिडी सोडची न्हय;
- वापरल्या उपरांत रान वाठारांत कसलीच उक्ती उजो सोडची न्हय.
- उजो लागलो उपरांत शेतांतलीं जनावरां आनी सामान सुरक्षीत सुवातेर व्हरचें.
- उजो लागतना आगाऊ म्हायती खातीर रेडिओचें नेमान आयकून घेयात आनी सुरक्षीत सुवातांनी वचपा संबंदी सुचोवण्यो आनी सल्लो पाळात.
- उज्याचीं कारणां आनी लुकसाण आपल्या घरच्यांक, इश्टांक आनी हेरांक शिकोवप. रान उजो पालोवपी सुरक्षे विशीं लोकांक जागृत करचें.
- रानांत अचकीत उजो लागता तेन्ना भियेवचें न्हय, शांत रावचें आनी हेरांक आनी समाजाक धीरान वागपाक उर्बा दिवची.
- साहसी कार्यावळी उपरांत, उजवाड आशिल्लो बोन-फायर उरचो ना हाची जतनाय घेयात.
- जळपी लांकडाच्यो काडयो रानांच्या वनस्पतींत वा लागसार सोडच्यो न्हय.
- उज्याच्या वेळार रानांत भितर सरचें न्हय.

राष्ट्रीय आपत्ती वेवस्थापन संस्था

नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ डिझास्टर मॅनेजमेंट ही देशांतली सगळ्यांत ल्हान राष्ट्रीय संस्था. आपत्ती वेवस्थापनाच्या मळार मनीस संसाधन उदरगत, क्षमता वाडोवप, प्रशिक्षण संशोधन, दस्तावेजीकरण आनी धोरण वकिली खातीर नोडल राष्ट्रीय जापसालदारकी घेवन एनआयडीएम काम करता. हे संस्थेची भारत आनी संवसारभरांतल्या जायत्या शिक्षणीक, संशोधन आनी तंत्रीक संस्थां कडेन सामकी भागिदारी आसा. तें ज्ञान संस्थां मदीं नेटवर्किंगक चालना दिता आनी आपत्ती वेवस्थापनाच्या वेगवेगळ्या आंगांचेर आंतरशाखीय संशोधनाक प्रोत्साहन दिता.

दृश्टीकोण

- भारतांत आपत्ती जोखीम शमन आनी वेवस्थापनाचेर प्रशिक्षण आनी संशोधना खातीर एक मुखेल उक्लुश्टताय संस्था जावप आनी ह्या मळार आंतरराष्ट्रीय पांवड्यावेली एक मुखेल संस्था म्हूण मान्यताय मेळोवप.
- सगल्या पांवड्यार प्रतिबंधक आनी तयारी करपाची संस्कृताय विकसीत करून आनी प्रोत्साहन दिवन आपत्ती मुक्त भारत घडोवपा खातीर अखंड यत्न करप.

श्रुस्त वाठार प्रशिक्षण

मुखार वचप: एनआयडीएम वरिष्ठ आनी मध्यम पांवड्यावेले सरकारी अधिकारी आनी हेरां खातीर आपत्ती वेवस्थापन मळार वेगवेगळे विशय आनी क्षेत्रांचो आस्पाव आशिल्ल्या वेगवेगळ्या विशयांचेर कॅम्पस आनी कॅम्पस भायर प्रशिक्षण कार्यावळी घडोवन हाडटा. मुखार येवपी कार्यावळी वांगडाच एनआयडीएम मिश्रीत पद्दतीन प्रशिक्षण कार्यावळी घडोवन हाडटा.

वेब आदारीत प्रशिक्षण: ही संस्था आपत्ती वेवस्थापनाकडेन संबंदीत वेगवेगळ्या खाशेल्या विशयांचेर ऑनलायन प्रशिक्षण कार्यावळ घडोवन हाडटा. वापरपी नोंदणी करूंक शकतात आनी फुडें ऑनलायन अभ्यास पोर्टलाचो वापर करूंक शकतात.

स्व-अभ्यास अभ्यासक्रम: संस्थेन वेब आदारीत स्व-अभ्यास अभ्यासक्रम सुरू केल्यात जे खंयच्याय सुवातेर दूरस्थपणान प्रवेश करूंक शकतात आनी केन्नाय वापरूंक शकतात. हे चड करून आपत्ती वेवस्थापन प्रस्तावाचेर ज्ञान वांटप आनी संवेदनशीलताय दिवपा खातीर आसात.

प्रकाशनां

- जर्नल 'आपत्ती आनी उदरगत'
- प्रशिक्षण मोड्युल
- प्रकरण अभ्यास/संशोधन
- कार्यवाही
- त्रैमासिक खबरांपत्र 'टायडिंग्स'
- एनआयडीएम वर्सुकी अहवाल

संशोधन आनी दस्तावेजीकरण

एनआयडीएम राष्ट्रीय पांवड्यावेली धोरण तयार करपाक आनी राज्य पांवड्यावेली धोरणां, रणनीती आनी चौकटींत आदार दिता.

एनआयडीएम कॅम्पस, सेक्टर 29, रोहणी, दिल्ली

एन. आय. डी. एम. सदरन कॅम्पस, कृष्णा जिल्लो, आंध्र प्रदेश

* Source: www.ndma.gov.in